

GRENSEVILT 2

Nyhetsbrev 2

Bakgrund

Som en direkte konsekvens av arbeidet med GRENSEVILT 1 startet vi opp GRENSEVILT 2 høsten 2020. Med dette nye prosjektet ønsker vi å oppnå økt samordning av elgforvaltningen på tvers av grensen og forstå effekter av vindkraftutbygging på Indre Skandinavias natur- og kulturarv. Dette gjør vi ved å:

- 1) samle forvaltningsrelevant kunnskap i en felles kartløsning «GrenseGIS»,
- 2) diskutere og teste ulike modeller for grenseoverskridende elgregioner sammen med en ressursgruppe bestående av svenske og norske aktører og interesse-organisasjoner, og
- 3) studere vindkraftutbyggingens effekter på viltets områdebruk og aktivitet, samt elgjegernes opplevelse av vindkraftutbyggingen.

Under sommaren-høsten 2021 har vi utført spillningsinventering av älg i anslutning till vindkraftparker ved Kjølberget samt fortsatt, och startat upp, studentarbeten med fokus på vindkraftens effekter på varg, älg, och älgavskjutning. Vi planerar även genomförande av intervjuer med jägare och kartläggning av tillgänglig föda för älg. Vi arbetar med att kartlägga älgens dödlighet (från jakt, trafik, varg) i landskapet. Vi har fortsatt arbetet (design och innehåll) med GrenseGIS. De enkelte aktivitetene er beskrevet på følgende sider.

GrenseGIS

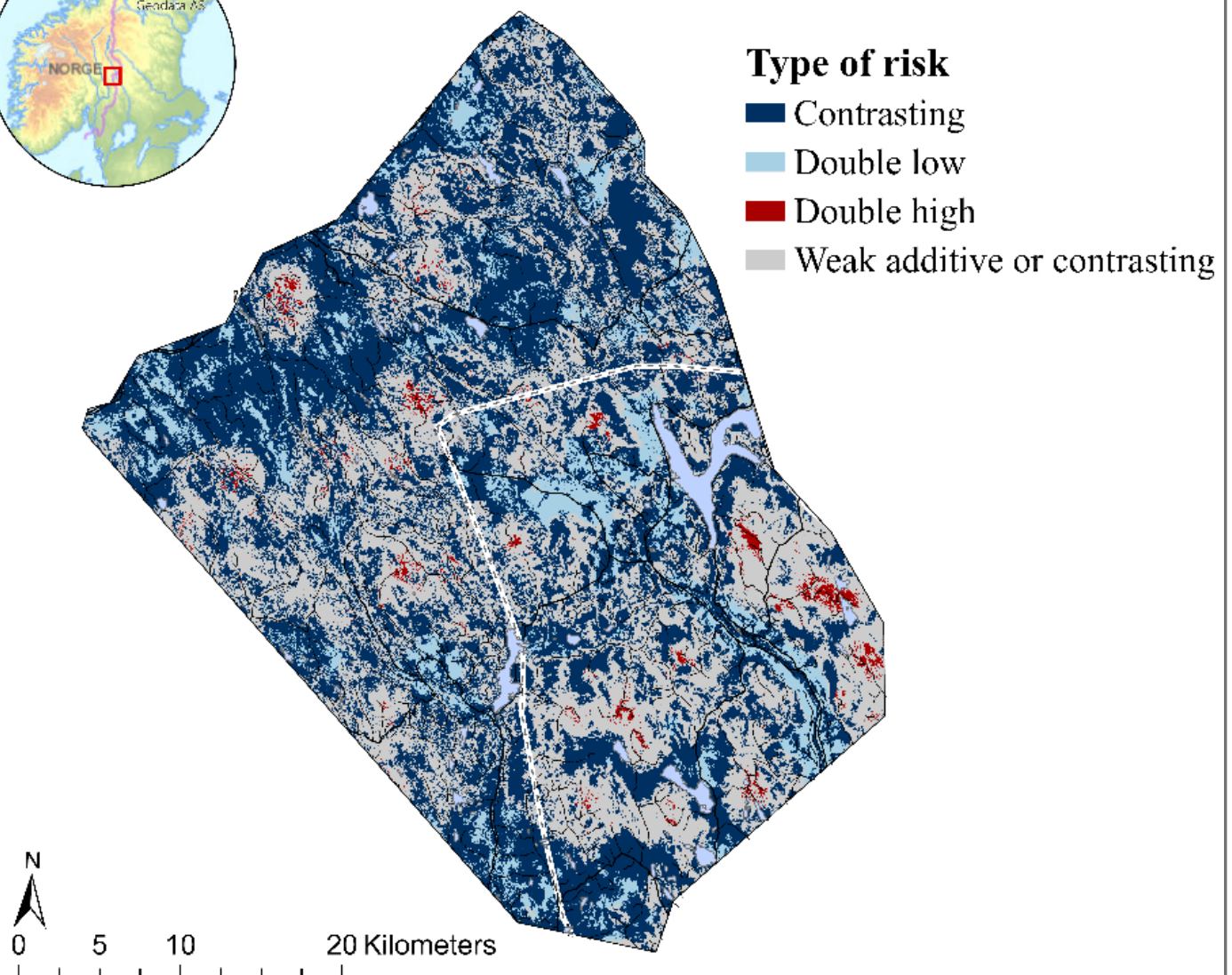
GRENSEVILT 2 är i gang med en felles GIS-plattform. Kartløsningen er under fortsatt utvikling, men her kan du allerede se blant annet administrative grenser, älgförvaltningsområder, vindkraftparker, ulverevir og GPS-posisjoner fra GRENSEVILT-elgene. Det er avsatt en «kart-gruppe» som arbeider med oppbyggnaden, og hvilke kartgrunnlag som skal med i GrenseGIS diskuteres også i ressursgruppen. Kartgruppen har gjennomført sju møter der vi diskuterte anvendelsesområder av GrenseGIS og flere datakilder for relevant kartinformasjon. Vi brukte også tid på å avgrense et fiktivt grenseoverskridende elgforvaltningsområde som nå brukes i ressursgruppen for scenariediskusjoner. I løpet av det siste halvåret har det blitt lagt til flere kartlag, blant annet jaktstatistikk i nordre Värmland og tilgrensede områder i Norge, og de GPS-merkede ulvenes hjemmeområder, delt i perioder på tre måneder. GrenseGIS är tillgänglig via denna länk: <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=5871fc77ae75472ea7f260f1e57b576d>.

Grensesprengende elgforvaltning

Vi har startet arbeidet med å skapa gränsoverskridande älgregioner, men utarbeidelse av konkrete forslag vil først skje etter gjennomførte scenariediskusjoner i ressursgruppen. Vi har under det andra halvåret jobbet med forarbeidet til dessa diskusjoner. Det tredje møtet med ressursgruppen hadde fokus på älgbetesskador och skillnader mellan länder beträffande inventeringsmetodik. Det fjärde mötet hadde fokus på vindkraft och det femte mötet fokuserade på inventering av stora rovdjur och diskussioner kring innehållet i GrenseGIS. Under alla resursgruppsmöten presenterades de senaste uppdateringarna i GrenseGIS och forskningsgruppen presenterade sitt pågående arbete och resursgruppens medlemmar bidrog med synpunkter.

Älgens risklandskap

GRENSEVILT 2 jobber med banebrytende forskning om elgens dødelighet på et stort landskapsnivå og med høy presisjon. Framförallt arbetar vi med hvordan elgens overlevelse varierer i tid og rom (administrative og naturlige arealinndelinger) inom vårt studieområde i norra Värmland och motsvarande områden på norsk sida. De viktigaste kända dödsorsakerna för älg inom två vargrevir (Juvberget och Varåa) i tidsperioden september til april for vinter 2018/19 og 2019/20 var jakt (72%), predation (19%) og påkörningar (9%), men vi vet lite om hur risken från de första två dödsorsakerna (jakt och varg) fördelar sig i landskapet. Vår doktorand Giorgia Ausilio arbetar med å analysere hur älgens risk för å dø av ulike orsaker påverkas av ulike landskapsfaktorer och av älgens vandringsmønster. Våre analyser viser at risken for en älg å döas av vargar och jägare var relaterad til flere ulike landskapsvariabler. Sannolikheten for en varg-dödad älg var högst närmare kalhyggen och ungsogkar, samt vid längre avstand från myrar och huvudvägar och i mer kuperade områden och ökad täckningsgrad av träd. Däremot var sannolikheten for en jakt-dödad älg högst i anslutning til myrar, huvud- och skogbilsvägar, i mindre kuperade områden och i områden med lägre täckningsgrad av träd. Vi konstruerte en karta over dessa resultat for å identifisere områden med kontrasterende eller overlappende riskmønster från jägare och varg (Figur 1). Resultaten tyder på at riskmønstret i landskapet for dessa två faktorer är mestadels kontrasterende eller svagt additiv/kontrasterende for en älg. Det vill säga at de habitat som kännetecknas av låg risk for vargpredation har en högre jaktrisk under jaktsesongen och vice versa. Dette är med största sannolikhet en direkt följd av de ulike jaktmetoder som vargar och jägare anvender for å hitta och sen döde älgarna. Det är med andra ord svært å vara en älg eftersom det inte finns några områden med konsekvent låg risk!! Näste steg är å analysere om våre GPS-forsedde älgar rör sig enligt riskfordelingen i landskapet, dvs om de väljer hemområden och habitat som minimerer risken från vargpredation och/eller jakten.

Figur 1: Denna figur visar den kombinerad effekten av älgens risk för att dödas av varg eller jakt. "Double low" indikerar områden där det finns låg risk för vargpredation och jakt. "Double high" motsvarar område med hög risk för vargpredation och jakt. "Contrasting" indikerar där det samtidigt finns en hög risk för en dödlighetsorsak och en låg risk för den andra. "Weak additive or contrasting" visar område med obetydliga riskmönster.

Älgkalvars överlevnad

GRENSEVILT 2 syftar även till att undersöka älgkalvars överlevnad i relation till olika faktorer (bland annat älgvandring och närvaro av rovdjur). Vi började samla in data på kalvöverlevnad under 2019 och kommer att utföra den sista datainsamlingen i april 2022. För att kvantifiera kalvöverlevnaden så smyger vi in på våra GPS-försedda älgkor och observerar hur många kalvar de har. Vi gör detta tre gånger om året: i maj, strax efter att kalvarna fötts, innan jaktsäsongen börjar (augusti-september) och innan kalvarna separerar från korna i april. Här är en kort sammanfattning av de sista två kalvkollarna:

- 26 av 32 (81%) GPS-försedda älgkor födde en eller två kalvar i maj 2021.
- 20 av de 26 (77%) älgkorna hade en kalv kvar strax före älgjaktens start.

Vilt i vind – hvordan påvirker vindkraftutbygging arealbruken og aktiviteten til elg og ulv?

GRENSEVILT 2 er det første prosjektet i Skandinavia som analyserer hvordan vindkraftutbygging i barskog påvirker elg, jerv og ulv. Resultatene fra en slik første studie vil derfor være viktige for kommende forskning på vindkraftutbyggingens påvirkning på store pattedyr generelt.

Kjølberget vindkraftanlegg er under utbygging og delvis i drift. Det ligger i et område som elg trekker til om sommeren. Om vinteren er området nesten tomt for elg, da de vandrer til mer snøfattige beiteområder lenger sør.

Av de 51 elgene som vi merket i perioden februar 2018 - mars 2021 har vi fortsatt kontakt med 30 dyr. I den siste halvårsperioden ble to elger trolig drept av bjørn, en drept av varg, og ytterligere to skutt i jakta. To elgkuer har sine sommerområder ved Kjølberget vindkraftanlegg. Vi har også fortsatt kontakt med de to vargar som märktes i vintras. Det gjelder Juvbergetreviret som ligger sør for vindkraftverket Kjølberget, og Skårsjön-reviret som omfatter et areal planlagt for vindkraftutbygging ved Höljes. En jerv ble merket i april og en i maj, og per 1. oktober hadde vi fortsatt kontakt med seks jervetisper. Ingen av dessa har hemområde som overlapper med vindkraftverk.

I nuläget har vi fire pågående studentarbeiten om hvordan vindkraftutbygging i studieområdet påvirker elg, ulv og elgjakt. En bacheloroppgave ser på elgens fordeling sommer og vinter ved hjelp av elgmøkktegninger rundt Kjølberget vindkraftverk.

Vi har vidare startat ett mastersarbeite med fokus på att analysera om och i så fall hur avskjutningen på älg påverkas av närheten av vindkraftverk.

Vi planerar även för genomförandet av intervjuer med jägare där vi kommer att fråga om hur de anser att vindkraftutbygging i deras jaktområden påvirker gjennomføring av elgjakten. I nuläget utvärderar vi hvordan et intervju av jegere best kan gjennomføres. Vi har kontaktat en extern forskare om detta projekt och har rekrutterat en student som skall göra ett mastersarbeite med detta som tema.

Vi ser også på hvordan ulven bruker arealer som senere har blitt utbygd eller hvor vindkraftverk er planlagt. For denne studentoppgaven brukes GPS-data fra de siste 20 år med ulvemerkinger i regi av SKANDULV, i tillegg til de nyeste merkingene i GRENSEVILT.

Intervju og mediarapportering

I den siste halvårsperioden har vi deltatt i 2 intervju som omhandlet GRENSEVILT 2 i Arte TV og SVT. Målgruppene var allmänheten både nasjonelt og internasjonelt.

Vi har under det andre halvåret haft 4 foredrag. Vi har presentert GRENSEVILT 2 for blant annet Elgregion Trysil Øst og Statsforvalteren i Innlandet. Målgrupper har vært forvaltningen, forskningen og studenter.

GRENSEVILT 1 og 2 har felles hjemmeside, og du kan følge oss på Facebook og sjekke ut videoene på vår YouTube-kanal:

Hjemmeside: <https://grensevilt.weebly.com>

Facebook: <https://www.facebook.com/grensevilt/>

YouTube: <https://www.youtube.com/channel/UC1JzEjvIUBB6mIgjnf19sbw>

Med vennlige hilsninger og ønsker om en fredelig jul,

Prosjektgruppen i GRENSEVILT 2

Barbara Zimmermann	Anders Esselin	Camilla Wikenros
Ane Eriksen		Håkan Sand
Petter Wabakken		Jens Persson
Pia Knøsen Lund		Maria Falkevik
Øivind Løken		Jonas Nordström

